

Důvody proč se zabývat zdravím ve škole:

- zhoršující se stav zdraví na celém světě, od roku 1986 se postupně vytváří nová strategie celoživotní podpory zdraví
- výzkumy (např. M. Havlíková a kol.) ukázaly, že naše škola poškozuje zdraví
- zdraví jako jedna z nejvyšších hodnot, naučit se chápat odpovědnost jednotlivce za vlastní zdraví a naučit se o ně pečovat
- snaha o změnu školy (součást transformace školy), jeden z prvních programů, který přinesl po r. 89 ucelený pohled na změnu školy.
Právo dětí na vzdělávání ve škole podporující zdraví – celoevropská konference v Řecku 1997
- Nejvýznamnějšími činiteli v procesu podpory zdraví jsou rodiče a pedagogové, program přináší příklady zdravého chování a životních podmínek (škola klíčovou institucí realizace podpory zdraví, děti se učí tím, čím žijí).

1. Zdravá škola - název

Původ:

skotský program na podporu zdraví ve školách (healthy school, health promoting school), vytvořený jako evropský program komplexní proměny národního školství zúčastněných zemí.

Název:

Projekt Zdravá škola – hovoříme-li o programu.

Škola podporující zdraví – označení programu, sítě škol a jednotlivé školy v síti.

V ČR se objevil poté, co byl nabídnut Státnímu zdravotnímu ústavu jako možnost pro naše základní školy (školy nabízející povinné základní vzdělání). 41 zemí.

Garant, koordinátor:

SZÚ, dr. M. Havlíková, CSc.

Realizace projektu:

ve spolupráci Stát. zdrav. ústavu Praha + Rady Evropy + Komise Evropské unie + Svět. zdrav. organizace pro Evropu

2. Základ - východisko:

CELOSTNÍ pojetí zdraví - tělesné, duševní a sociální, které umožnilo vznik nové oblasti preventivních činností a strategií – podpory zdraví.

DEFINICE.:Zdraví je stavem našeho bytí, je prožitkem našeho celkově uspokojivého života, dobrým pocitem na těle, duši i duchu a také ve vztazích ke světu kolem nás. Zdraví není určováno žádnou diagnózou, testy nebo vnějším hodnocením. Může být prožíváno jako uspokojivé, i když máme různé vady tělesné nebo zvláštnosti duševní.

Právo na zdraví má každý člověk, ale má také povinnost se o svůj zdravý život starat a žít tak, aby neohrožoval zdraví ostatních lidí.

INTERAKČNÍ pojetí zdraví a člověka:

Vzájemná propojenost složek zdraví ve třech interakčních soustavách

1. Individuální: (organismus – tělesné zdraví, struktura duševních funkcí – psychické zdraví, osobnost – sociální a duchovní zdraví). Dovednost uvést do souladu své přesvědčení a svůj život, to, že něco víme, ještě neznamena, že tak budeme i jednat.

2. Komunitní: zdraví jedince je propojeno se zdravím komunity, v níž žije nebo pracuje.

Komunita buď přijme odpovědnost za zdraví lidí a pak pro ně něco dělá (Brno zdravé město) nebo odpovědnost vědomě odmítne nebo ji nepřijímá, ale dělá to nevědomky spíš pro okamžitý prospěch, většinou ekonomický.

Rodina, škola, pracovní společenství, zájmová společenství, obec – interakce, výsledkem má být pocit bezpečí a pohody.

3. Globální: zdraví jedince je propojeno se zdravím světa.

(Výskyt nemocí nebo epidemií, kyselá deště nebo válečné konflikty. Na druhé straně Úmluva o právech dítěte, mírová jednání, odsíření elektráren, čištění řek.)

3. Zásady podpory zdraví ve školách (stojí na třech pilířích):

I. POHODA PROSTŘEDÍ

- věcného
- sociálního
- organizačního

II. ZDRAVÉ UČENÍ

- smysluplnost učení
- možnost výběru a přiměřenost
- spoluúčast a spolupráce
- motivující hodnocení

III. OTEVŘENÉ PARTNERSTVÍ

- škola jako model demokratického společenství
- škola jako kulturní a vzdělávací středisko obce

4. Historie podpory zdraví v ČR

a) podpora zdraví nejen ve školách, ale i ve společnosti jako celku

**Stanislav RŮŽIČKA, Eduard ŠTORCH (1878-1956) -
*Zdravá škola včera a dnes***

b) Od té doby se mnoho změnilo, ale škola zůstala jedním z míst, kde se ukazují prohřešky proti zdravému způsobu života, ale zároveň i místem, kde se děti mohou naučit zdravěji žít (*Havlíková, články*)

c) V ČR od roku 1986 *Ozdravný program pro základní školy*

d) Od roku 1991: vznik evropské, národní a regionální sítě zdravých škol v počtu 94

- Modelová škola - Škola hrou, Praha

e) Rok 1995:

vznik sítě mateřských škol, Projekt Zdravá mateřská škola 1991-1996 – ověřování v pilotních školách

1997 – rozvoj modelové praxe v celé síti

f) Rok 1998:

- Otevřený dopis všem školám, strategie projektu pro další období, otevření programu pro další školy

- koordinátorkou programu se stala dr. M. Havlíková, CSc.

- národní a regionální síť se sjednocuje do jedné národní

g) Pokračování projektu a strategie budoucna – integrace podpory zdraví ve školách do vzdělávací politiky státu – Zdraví pro všechny pro 21. století, oddíl 13.4

**I. POHODA PROSTŘEDÍ: věcného, sociálního,
organizačního**

1. Pohoda věcného prostředí

Škola podporující zdraví se stará o všestrannou a vyváženou nabídku podmínek příznivých pro pohodu věcného prostředí školy, tříd a všech učeben školy. Mají být vybaveny tak, aby splňovaly požadavky účelnosti, estetičnosti, bezpečí i hygieny a aby byly přístupné, podnětné a funkční.

2. Pohoda sociálního prostředí

Ve Škole podporující zdraví se lidé snaží o to, aby jejich chování vyjadřovalo humanistické postoje jednoho k druhému. Pomáhají vytvářet pozitivní klima školy, podporují otevřenou komunikaci a vstřícnost, úctu, důvěru, snášenlivost, trpělivost a ochotu pomoci.

3. Pohoda organizačního prostředí

Ve Škole podporující zdraví je organizace všech činností ve škole v souladu s požadavky režimu dne, střídání práce a odpočinku, zdravé výživy a aktivního pohybu dětí i učitelů.

II. ZDRAVÉ UČENÍ: smysluplnost, možnost výběru, spolupráce, hodnocení

4. Smysluplnost

Učitelé ve Škole podporující zdraví dbají na praktickou využitelnost toho, co se děti naučí. Východiskem jsou zkušenosti dětí a jejich zájmy. Vyučování je organizováno do tématických bloků, které nahrazují oddělené předměty a umožňují autentické a prožitkové učení i změnu metod práce (komunikace, spolupráce, přímá zkušenost).

5. Možnost výběru, přiměřenost

Ve Škole podporující zdraví má každý žák možnost zvládnout základní i rozšiřující učivo způsobem, který odpovídá jeho typu inteligence a osobnosti. Učivo je věkově přiměřené a vyvážené z hlediska poměru rozumové, citové a sociální výchovy, umožňuje individuální a skupinový výběr obsahu.

6. Spoluúčast a spolupráce

Ve Škole podporující zdraví jsou používány metody a formy výuky, které nabízejí využití demokratických principů, efektivní kooperace a spoluúčasti dětí. Stará se o kontakty s dalšími sociálními a odbornými partnery, jako jsou rodiče, zástupci místních nebo městských představitelů, ekologických a jiných vzdělávacích středisek.

7. Motivující hodnocení

Způsob hodnocení ve Škole podporující zdraví poskytuje všem dětem dostatek údajů o tom, jak se jim daří uskutečňovat vlastní rozvoj, v podobě zpětné vazby, ocenění a podpory. Vytváří nekonkurenční a nesoutěživé prostředí snaží se o posílení dětské sebedůvěry, samostatnosti, odpovědnosti a nezávislosti na vnější autoritě.

III. OTEVŘENÉ PARTNERSTVÍ:

8. Škola - model demokratického společenství

Škola podporující zdraví se snaží o změnu hierarchicky uspořádaných vztahů ve vztahy partnerské, které umožňují zážitek demokratického života nejdříve uvnitř, ale později také vně školy.

9. Škola jako kulturní a vzdělávací středisko obce

Princip demokracie umožňuje Škole podporující zdraví otevření školy navenek vůči veřejnosti, být partnerem komunitě, ve které se nachází (podnikům, organizacím, službám, občanským sdružením, úřadům). Má snahu postupně se stát kulturním a vzdělávacím centrem obce. (Havlíková, 1998).